

Ürügyeim

Eörsi István írásai

Ürügyeim című önironikus — és főként a morális gyakorlat szempontjából — élesen elkülönülnek egymástól, hanem azt is, sőt elsősorban azt, hogy a több történelmi tapasztalat szükségképpen jár együtt szélesebb látókörrrel, nagyobb valóságérzéssel.”

Ürügyeim című önironikus kötetében Eörsi István különféle karcolatait, tárcáit, esszéit gyűjtötte egybe hétköznapi bölcselkedések, művek és művészek, különféle képtelenségek ürügyén. E szétszórt tematikájú, eklektikus könyvében határozott, világos mondanivalót fogalmaz újból és újból. Frivol etika, játékos bölcsesség, szemérmes életszeret, próbálok meghatározni korántsem tudalékos tanításai lényegét. Ez az ember szereti az életet, jól érzi magát, bár nincsenek illúziói. Kafka kapcsán írja: „...én még a társtalan K. urak közösségébe sem tartozom, pompásan tudok enni, inni, és élvezni, amit a perc kínál...” Számára a valóság azért csalódás csak, mert néha olyan, amilyennek látszik, hiszen tudjuk; „Minden másképpen van”. De néha úgy is van, ahogy tanították, ahogy mondják: a zónahatárok léteznek, Párizs valóban csodálatos. „Szabad csalódnni abban az alapelvben is, amely csalódásra biztat” — tanítja hát Eörsi.

Könyvét olvasva Szerb Antal, Hevesi András jut az eszembe, ők voltak ilyen játékosan józanok, szellemesek és okosak. Mert Eörsi ürügyei sem mellékesek. Mindenre figyel és mindenkitől tanul. Ugyanakkor Eörsi éles pengéjű vita-vívó is. Sükösdnek válaszolva írja: „Nem csak azt vonnám tehát kétségbe, hogy a nemzedékek világnézetileg

— és főként a morális gyakorlat szempontjából — élesen elkülönülnek egymástól, hanem azt is, sőt elsősorban azt, hogy a több történelmi tapasztalat szükségképpen jár együtt szélesebb látókörrrel, nagyobb valóságérzéssel.”

Ezt csak olyan ember írhatja le, aki láthatóan tapasztalatokkal terheltan sem hajlandó megosztottságokba meredni, nemzedéki bástvák mögé húzódni; aki kiáll a bretagne-i útszéltre stoppolni: aki pajtákban is megalszik, s aki egy erdélyi faluban Tordai Antitól megtanulja a pálinkafogyasztás különlegesen hatékony módját. Eörsi az életben és az irodalomban a rejtőző, csak az igazságban megjelölhető szabadságot keresi. Ezt keresi Zakopáne lejtőjén és az elrabolt szicíliai leányzó hősiességében. És ezt keresi irodalomtörténetünkben is.

Hogy élet és irodalom egy; hogy harmóniát találhat tapasztalás és reflexió; hogy bölcsen megfér rezignáció és életszomj; hogy tehát még egyszer: rutin és ihlet furfangos egyensúlyát kell keresnünk, erre tanítanak Eörsi sziporkázóan szellemes ürügyei. És talán még valamire: „Példaképem a vurstlibeli bandzsa céllövő, aki mellé céloz, hogy találjon” — vallja. Ürügyei megtanítanak arra is, hogy lássuk: a vurstlibeli céllövőre figyelnek, bandzsítása ürügy tehát, hogy mégis célba lőhessen. (Magvető)

Nagy Sz. Péter